

עלים

עלון שבועי משלחן מערכת מכון עלה זית

publish@alehzayis.com | 732.513.3466
alehzayis.com

עלה תנחומים

שבטך ומשענתך המה ינחמוני

שבר על שבר הושברנו כאשר כבה נר המערבי טרם זמנו, בהילקח מאיתנו הגאון רבי שמואל יהודה הלוי לוי זצ"ל, ראש ישיבת טעלז-שיקגו, אשר בציפייתנו ציפנו שבצלו יחיו כל אחינו בני" במידווסט. הוא הגבר שהמשיך עבודת אביו הגדול לרומום קרן התורה בעיר ואם בישראל שיקגו והגלילות, והנה נר אלקים כבה בפתע פתאום. אנו מפרסמים כאן קטע מתוך קונטרס 'האמנתי כי אדבר', הכולל וועדים בענייני אמונה ובטחון שנמסרו ע"י ראש הישיבה זצ"ל בעת תקופת מגפת הקורונה, ותקוותנו שתלמידיו ומעריציו ימצאו בזה קצת נוחם.

כתוב בתהלים במזמור לתודה (ק, ב) "עבדו את ה' בשמחה בואו לפניו ברננה". והדבר קשה מאד, דבשלמא בזמן שהכל טוב ודאי שייך לעבוד את הקב"ה בשמחה, אבל בזמנים של צרה איך שייך לצוות לעבוד את הקב"ה בשמחה, ואיך שייך לשמוח.

וביאר אאמור"ר [הג"ר אברהם חיים] זצ"ל בשם זקני זצ"ל, שדוד המלך ע"ה בעצמו תירץ הקושיא בהמשך המזמור, שאמר "דעו כי ה' הוא אלוקים הוא עשנו ולו אנחנו", דהיינו שהוא בראנו ואנו שייכים לו. והקרי הוא 'ולו אנחנו' אבל הכתיב הוא 'ולא אנחנו', ואנו למדים מהכתיב שאיננו השולטים על העתידות שלנו, אלא שה' הוא המשגיח עלינו והמנהיג אותנו הואיל ואנו 'עמו וצאן מרעיתו', ולפיכך הוא מפרנסנו בכל צרכנו. ומי שמגיע להכרה זו ישמח ויגל בזה שיש לו אב כל יכול, והכל בא ממנו בחשבון מדויק, והוא אך ורק לטובתו. וכל מכה שהוא מקבל היא מכה של אהבה, וכמו שאמר דוד המלך "שבטך ומשענתך המה ינחמוני" (תהלים כג, ד), והיינו שאפילו מכת שבט שהיא מכה של רועה, היא מכה של אהבה, ובה ישמח בעבודה אף מתוך צרה. והשגת הכרה זו היא עבודת האדם בעולמו, שאפילו במצב של פחד גדול כפחד מות, אף במצב זה יעבוד את ה' בשמחה. ומי לנו גדול מדוד המלך עצמו, שאף על פי שהיו לו הרבה מצבים קשים בחיים, בכל זאת לא הטרידוהו מעבודת שמחה זו.

תקנו חז"ל לומר מזמור לתודה בכל יום ויום בפסוקי דזמרה, וטעם הדבר הוא, כיון שכל יום ויום מביא על האדם מצב אחר של חיים, ובתקנה זו הראו חז"ל שבכל מצב ומצב שנמצאים צריכים להרגיש באהבת ה' אותנו, ושהוא משגיח עלינו ועל כל צרכינו תמיד.

בפגישה עם אביו זצ"ל ולהבלחט"א ראש הישיבה הג"ר מליכאל שליט"א

בצעירותו

עלה פרשה

נהפך זמרי והרגו לפינחס

ע"פ שו"ת 'גליא מסכת' (יר"ד סי' ה) שבשלבי עריכה ע"י מכון עלה זית

פִּינַחֵס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הִכְהֵן הַשֵּׁיב אֶת חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקָנָאוּ אֶת קְנָאֹתֵי בְּתוּכֶם וְלֹא כְלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקָנָאֹתֵי (במדבר כה, יא)

איאתא בגמרא (סנהדרין פב, א), נהפך זמרי והרגו לפינחס אין נהרג עליו, שהרי רודף הוא, ע"כ. וקשה טובא, הואיל ותלמודא קראו לפינחס רודף, ממילא ראוי לומר שאפילו לכתחילה הרשות נתונה לזמרי להורגו. אם כן אמאי קאמר תלמודא 'אילו נהפך זמרי והרגו לפינחס אין נהרג עליו', הוי ליה למימר רבותא טפי, שרשאי היה להרוג את פנחס, אבל השתא משמע דהרי הוא פטור אבל אסור. וזה לא מצינו בשום רודף לחלק בו ולומר דפטור עליו ממיתה ואינו רשאי להורגו לכתחילה.

וצריכין לומר מילתא בטעמא גבי זמרי, על פי מה שידוע שכל עיקר הלכה שהיה רשות לקנאים לפגוע בו, היה דוקא בשעת מעשה, וכמו שאמרו שם בסוגיא "אילו פירש זמרי והרגו פינחס היה פינחס נהרג עליו", אם כן עיקר רדיפתו של פנחס על זמרי לא היה אלא בשעת מעשה. ואם כן אם זמרי היה רוצה להינצל מפנינחס בפשיטות היה לפניו תחבולה הצלה קרובה מאוד, היינו לפרוש מהאשה, וממילא על כרחו היה פנחס שקט מרדיפתו. וכדאמרין שם מניסים שנעשו לפנחס שהיה לו לזמרי לפרוש ולא פירש, ע"ש. וא"כ אף שלפנחס יש לו דין רודף מ"מ הואיל ויש תחבולה לזמרי להנצל בלעדי הריגת פנחס בפשיטות יש לו דין יכול להנצל באחד מאבריו, ולא עשה כן.

אלא שאם כן קשה, דהא תניא (שם נז, א), רבי יונתן בן שאול אומר רודף אחר חבירו להורגו ויכול להצילו באחד מאבריו ולא הציל, נהרג. ואם כן מדוע אם נהפך זמרי והרגו לפינחס אין נהרג. אלא שרש"י (נז, ב ד"ה נהרג עליו) כתב דרבנן פליגי עליה דרבי יונתן בן שאול, ואמרי היתר גמור הוא להרוג אותו אע"פ שיכול להצילו באחד מאבריו. ואפשר דהטעם הוא משום דזה עכ"פ רודף והתיר עצמו למיתה.

אמנם הרמב"ם (פרק א מהלכות רוצח ושמירת הנפש הלכה יג) כתב וז"ל, כל היכול להציל באבר מאבריו ולא טרח בכך, אלא הציל בנפשו של רודף והרגו הרי זה שופך דמים וחייב מיתה, אבל אין בית דין ממיתין אותו, עכ"ל. ויש לומר שפסק כרבנן דפליגי על רבי יונתן בן שאול, דהוא מחייב בבית דין, ורבנן פטרי רק ממיתות ב"ד, אבל מיתות בידי שמים שפיר מחייבי אפילו רבנן.

ובזה מבואר שפיר סוגיא דזמרי, דאתיא אליבא דרבנן, ולפיכך אמר דאילו הרג זמרי לפנחס אינו נהרג עליו משום דלזמרי יש לו דין יכול להנצל באחד מאבריו, דהא יש לפניו תחבולה להשקיט מעליו רדיפת פנחס, היינו לפרוש מהאשה. ואז היה בטל רדיפתו של פינחס מעיקרו. ושפיר אמר תלמודא דאינו נהרג עליו אבל אסור היה לכתחילה להורגו, כמו גבי יכול להציל באחד מאבריו שאינו רשאי להרוג את הרודף לכתחילה. אבל אם הרגו אינו נהרג עליו כרבנן דפליגי על ר' יונתן בן שאול בזה. [הערת המערכת: וראה מש"כ בדברי רבינו בשיעורי ר' שמואל על סנהדרין שם].

הזמנים לעיר לייקוואוד יצ"ו נערכו ע"י הרב משה ברוך קופמאן שליט"א

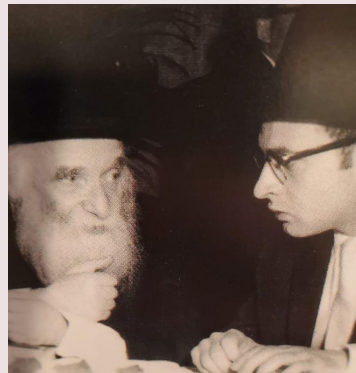
מוצאי שבת		יום השבת		ליל שבת		ערב שבת	
8:19	שקיעת החמה	8:35	סו"ז קרי"ש מג"א (לפי האופק)	8:02	הדלקת נרות	1:40	מנחה גדולה
9:07	ג' כוכבים קטנים	9:25	סו"ז קרי"ש גר"א וגר"ז	8:17	איסור מלאכה (בשעה"ד)	4:42	ט' שעות (להתחלת סעודה)
9:32	ע"ב דקות	10:37	סו"ז תפילה גר"א וגר"ז	8:20	שקיעת החמה	5:18	מנחה קטנה (לעישית מלאכה)
9:58	ר"ת ד' מילין לחשבון המעלות	1:03	חצות היום (סעודת שחרית להב"ח)	7:03-8:03	מזל מאדים (למאן דחש ליה)	6:49	פגל המנחה (גר"א - לתפילת מנחה)
יום ה' 7:19 pm 4 חלקים	מולד חודש מנחם אב	ברוב קהילות א"א אב הרחמים	פרקי אבות פרק א' מתחילין מחזור ג'	9:04	צאת ג' כוכבים (לקר"ש לפני הסעודה)	7:14	פגל המנחה (מג"א לפי אופק - לחומרא)

מתוך שיחות ורשימות מהגאון רבי חיים לייב הלוי עפשטיין זצ"ל מאמר זה בנוי על הרשימות מכתב ידו ונערך ע"י מערכת 'עלים'

וברור מאד שהיא אחת מחיובנו ללמוד מהחורבן, אבל נעלם זה מעין אחרים ולא מדברים על זה.

החופשים טוענים תמיד, איה היה הבורא, ומזה מתדרדרים לכפירה ח"ו. ועל אלו שעברו הגינהם, עליהם אין פלא אשר ישנם שעזבו את הדת, שהלא נתקיים בהם "והיית משוגע ממראה עיניך אשר תראה". אבל יש להתבונן, שבמקום לשאול איה הבורא, היו צריכים לשאול - איה היה עולם התרבות [civilization]? איה חכמתם?

באותה תקופה נתגלתה התיובתא הגמורה על עולם התרבות, ונתגלה הפרצוף האמיתי והפנימי של הגוי, וזה לימוד גדול שבבילנו. לא מדובר בגוי שיכור, מדובר בגוי נאור ואינטליגנטי [enlightened and intelligent]. נתגלה לנו שטענתם שהנאורות והתפתחות חכמתם משפיעים לטובה על העולם, היא שקר וכזב. שכן כל האוניברסיטאות, בתי הספר שלהם וכל חכמתם בכל המקצועות - לא פעלו מאומה לרומם מצב האנושיות שלהם, ונשארו בפחיתותם ונוולתם ועוד העמיקו שחת. ומי שחושב אחרת יש לו לשים לב לדברי הראב"ד (פרק ב מאבות הטומאה הלכה י) "הן גוים כמר מדלי ואת כולם ישא רוח והחושב אותם לכלום אסף רוח בחפניו".

הג"ר חיים לייב הלוי עפשטיין זצ"ל עם רבו מרן הגר"א קוטלר זצ"ל

ההשכלה האורורה הכניסה בכרם ישראל הערצה והערכה לחכמת ותרבות העולם, ועל ידה נשרשה בלבבות בני ישראל - גם ביראים ושלמים - הערכה והערצה להם ולחכמתם. מביטים בהוד והדר על פרופסור, סנטור, ודוקטור. אבל מאותה תקופה חשוכה למדנו, כי לא רק שהתרבות לא מנעה מהם מלעשות הרעות הללו, אלא אדרבה קלקלה אותם עוד יותר. והיא קושיא עמוקה על התרבות שלהם שאין עליה שום תירוץ. ומעתה נחדול מלכרוע להם ולחכמתם, ונציג את הגוי כמו שהוא - ע"ר פרא מחוסר תרבות.

תרבות של בימי תרבות יון ורומי הידועים לתהילה בחכמתם ופילוסופיה שלהם, אכזריות אשר כל בתי ספר מפארים אותם, בילו זמנם ע"י זריקת אנשים לאריות לשם שעשועו. השתעשעו ע"י לראות אריות טורפים אדם, זה היה הספורט שלהם. וכבר האריך בזה הג"ר יהודה ליב צירלסון זצ"ל, במאמרו "סמך האומה הישראלית" שנדפס בספר "לאור האמונה" (עמ' 272).

ולא רק אז אלא גם בימינו אלה, הרוסים שהם חלק מהתרבות, הרגו מאות אלפים לפי חרב כדי להשליט שיטתם. וגם היום הגוים הנאורים משתעשעים בספורט של בוקסינג, רסטלינג, ופוטבול [boxing, wrestling, and football] אשר שלשתם מיוסדים על מעשי אכזריות ומכות אכזריות, ובכל שנה יש אומללים פצועים. כי זהו גוים - אלה תולדות גוים משפחות האדמה.

וכן הוא לגבי הריגת עוברים, מי קבע להם מהו נפש, אין להם תורה מן השמים, ועכ"פ רגש הרחמנות והחשיבות לחיים אבד מהם. והדבר מרחיק לכת, כמו שדרש חכם אחד מהם גם בנוגע לנולדים.

ולכן כשמדברים על מה שעשו לנו, אין להשתמש בשם 'נאצי', כביכול זה רק מין מסוים, אלא יש לומר "מה עשו לנו הגוים", כי כולם ביכולת לעשות מלאכה זו.

ובזה בטלה גם הטענה הנבערה, שבהזכרת הזוועות אצל משפחות האדמה יתעוררו אצלם רגשות חסד על ישראל. וזו טענת טעות, כי אף הנאורים מהם לא יאבדו שינת לילה אחד אחר ביקורם ב"ד ושם', אלא הולכים ישר הביתה לחזות במשחקי הספורט המלאים שפיכות דם כנ"ל.

הזכרון הכי גדול שיכולים לנו לעשות לשם מליון הקדושים אשר כולם בכלל "חסידיך", כמו שכתוב (תהלים עט, ב) "נתנו נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשך חסידיך לחיתו ארץ", הוא להמשיך בנין כלל ישראל בתורה ויראת שמים ולהחזיר עטרה ליושנה. לא ע"י הטקסים של החילונים שעושים "יום השואה והגבורה" וכדומה, שהוא היפך המכוון והיפך רצונם של הקדושים, אלא ע"י לקומם הנהרסות ולנטוע תורה ויראת שמים המיוסדים על "הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב" ובאופן המבדיל בין ישראל לעמים.

מדוע אין החרדים חורבן אירופה מחייב התבוננות בדרך "בינו שנות דור משתתפים ביום השואה ודור". כלל ישראל עבר תקופה נוראה במבול של צרות ועינויים אשר לא יאומן כי יסופר. לא היה זה מקרה בעולם, כי אם פרשת לימוד עמוקה מאד בהנהגת הבורא. ודאי יש לנו חוב גדול לזכור את החורבן, כי היא פרשה של תורה והשגחת הבורא.

הציבור החילוני עושה איזה טקס [ceremony] של הזכרה שאינו אלא לפנים, ובאים בטענה ומענה על החרדים מדוע אינם משתתפים, ועכ"פ למה אינם קובעים יום זכרון לחורבן. ובאמת המושכל ראשון ודאי הוא שחייבים לנו לזכור ולא לשכוח. אך אצלנו, בני תורה המאמינים, השתתפות בטקס כזה כרוכה בסכנה כי עלולים ח"ו להימשך אחר כפירה, אם לא משקיפים על זה בעיני התורה והאמונה. שהרי המסקנא היוצאת מיום הזכרון של החילונים, היא שאחראים לנו לדאוג שלא יבוא עוד חורבן כזה, וכאילו החורבן היה מקרה ולא מחמת השגחת השי"ת ח"ו. והרי זה בכלל דברי הרמב"ם (פ"א מהל' תענית ה"ב) שמי שאומר שדבר זה ממנהג העולם אירע לנו וכו' יגרום עוד יותר צרות כמו שכתוב בתורה והלכתם עמי בקרי, עיי"ש.

אמנם השקפת האמת היא, שהתורה קבעה מראש כי מצב ישראל בין האומות תלוי אך ורק במדרגתם בעבודת ה', ואין שום מניע וגורם אחר לצרות כלל ישראל בין האומות זולתי זאת. כל מחשבה אחרת בזה היא מחשבת כפירה. אנו מאמינים שאין עונש בלא חטא, ואין שום מקרה בעולם לא בכלל ולא בפרט, אלא הכל בהשגחה. בודאי שהחורבן הגיע בשביל החטא, אלא שאין יודע מה ועל מה, ואין בידינו להצביע על חטא מסוים. ואע"פ שהיה באותו הדור הרבה קדושה ותורה וכו', מכל מקום היה גם קלקול גדול, וכבר עשתה ההשכלה שמות בכרם ישראל. איך שיהיה אין בידינו לפרט החטא על מה הגיע עליהם, אלא שאנו מאמינים שמה שהפך לבם לשנוא את עמו היה בהשגחתו.

לזכור כדי והנה בהקדמתו של בעל נתיבות המשפט **השמר מהסיבות** לספרו פלגי מים על מגילת איכה, כתב וז"ל, עיקר המגילה הזאת לא לבד הסיפור מצרות שאירע לנו, כי זה אינו מן המדה אפילו אצל האדם בינו לבינו להזכיר לעצמו היגונות שאירע לו, כי מה תועלת יש בסיפורם. ומכל שכן שיבא אדם לחבירו ויזכיר לו הצרות שאירע לו מימים ימימה. אמנם אם יספר לו סיבת הצרות שאירע לו למען ישמור עצמו מהסיבות המביאות לידי הצרות הוא ראוי ונכון, עכ"ל.

חורבן יהדות אירופה לא קרה משום שנתא הגוים, משום איוו סיבה פוליטית, ולא מחמת שום דבר אחר, כי אם מחמת מצב עם ישראל. וכמו שצווח הנביא (ישעיה מג, ז) "הוי אשור שבט אפי", הגוי הוא רק 'שבט אפו' ושלוחו של מקום. והתורה כבר חזתה הסיבה מראש, וכמאמר הנביא (עמוס ג, ב) "רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה אפקוד עליכם את כל עונשם".

ודאי שחייבים לנו לזכור, אבל כיון שאנו מאמינים שחורבן אירופה בא מחמת החטא, אם כן זכרונו מחייב התעוררות ותיקון. וזה יהיה ההזכרה והזכות הכי גדול לקדושים. הזכירה צריכה להיות בדרך התחזקות באמונה שאין עונש בלא חטא, ואין שום מקרה בעולם לא בכלל ולא בפרט. אין שום דרך אחרת להבטיח שהדבר לא יקרה שוב, כי אם ע"י ריבוי זכויות ותיקון תשובה.

פרצופו האמיתי למרות שבימינו נתרבה הדיבור בנושא זה, והרבה 'השקפות של עולם התרבות' התורה' נאמרו על זה, מכל מקום לדעתי יש נקודה גדולה מאד,

דעות רבותינו על קביעת זכרון לחורבן יהדות אירופה

בגליון 'עלים' לפרשת בהעלותך כתבתי מאמר (באנגלית) בענין יום כ' סיון, ובארתי שם בס"ד שבאמת קבעו קדמונינו ימים בשנה לזכר הצרות, ובפרט הזכרתי את תקנת יום כ' סיון שתקנו חכמי הדור בגזירות ת"ח ות"ט. וכתבתי עיקר הטעם שלא רצו לקבוע יום זכרון על הצרות בחורבן יהדות אירופה, מטעם שאפשר לתקן דוקא יום צום לתשובה ותפילה וצדקה, אבל לתקן יום של אבילות ובכיה כמו תשעה באב - זה אין לעשות.

הג"ר יצחק אייזיק הלוי הרצוג זצ"ל ומאחוריו שלט "לזכרון נשמות הקדושים וכו"

על טעמו של הגרי"ז מבריסק חלה הקושיא ביותר, כי כל המקור מדברי הפייטן, ואפשר שראשונים אחרים לא הסכימו עם הפייטן. תדע, שהרי רבינו תם בזמנו תיקן כ' סיון על הרוגי בלוייש, ועל כרחך לא הסכים לדברי רבינו קלונימוס. גם יש לציין שברוקח (סימן קיב) כתב שבוירמיישא מתענין על הגזירה בר"ח סיון, והובא בבית יוסף (סימן תקעט) ובמג"א (סימן תקעב ס"ק ג), וכולם לא התנגדו לזה מצד עשיית יום חדש רק מצד שאין להתענות בר"ח. וראה בשו"ת היכל יצחק (סימן סא בהוספה) ובספר עלי תמר (תענית פרק ד) שהביאו דברי רבינו קלונימוס, והוכיחו מיום כ' סיון שחכמי דורו חלקו עליו וסברו שאפשר לתקן תענית.

וכבר הבאתי במאמרי הקודם שהיו גדולים שלא הסכימו לדברי החזו"א והגרי"ז, במיוחד האדמו"ר מסאטמאר זצוק"ל שהסכים לקבוע ערב ר"ח סיון, וגם מרן הגר"א קוטלר שהסכים לקבוע יום בחודש מרחשון. גם הבאתי הצעת הרב הרצוג לקבוע בעשרה בטבת, ובזה אין החשש של הוספת יום חדש.

חילוקים בין כ' סיון ליום אבילות על החורבן אירופה שכתבתי לעיל, שכ' סיון הוא יום תענית' שתכליתו תשובה וצדקה, ואילו יום השואה הוא יום אבילות' וזה אסר רבינו קלונימוס.

אכן תירוץ זה מיישב רק טענת הגרי"ז, אבל טענת החזו"א במקומה עומדת, כי גם יום תענית אין לקבוע. גם עיקר ההנחה שיום כ' סיון אינו יום אבילות אלא יום תשובה, העירוני מדברי יסוד ושורש העבודה שכתב על יום זה "גזרו על זה תענית וקבעו בכיה לדורות יום אחד בשנה וכו' ולקונן ולהצטער בלבו על הריגת בניו של מקום". הרי נקט שכ' סיון הוא ממש בדומה לתשעה באב.

האגרות משה (יו"ד חלק ד סימן נז אות יא) ביסוד הדברים הסכים להגרי"ז שאין להוסיף על תשעה באב כדברי הקינה, והקושיא מכ' סיון כתב ליישב, ששם היתה גזירה פרטית ולא מעיקר הגלות [מפני שהיתה הגזירה רק במקומות פרטיים, וכן היתה ע"י המורדים במלכות ולא ע"י המלכות], ואילו גזירות היטלר היו על כלל ישראל, וממילא הן חלק מהחורבן והגלות והן כלולות בט' באב, ואין להוסיף יום על כך כדברי רבינו קלונימוס, ע"ש. ועל פי טעם זה של האגרות משה יוצא שכל קהילה בפנה עצמה יכולה לעשות יום פרטי [כגון כ' תמוז ליישיבת טלז], ורק אי אפשר לקבוע יום קבוע לכל ישראל יחד.

והנה, אף לו יא כדברי החזו"א והגרי"ז שאין לקבוע יום חדש ואין להוסיף קינות על ט' באב, מכל מקום בט' באב עצמו יש לעשות קינה על חורבן יהדות אירופה, כמו שכתוב בקינה הנ"ל "אין להוסיף מועד שבר ותבערה וכו' תחת כן היום לויית אעורה". ובאמת הרבה גדולי ישראל מקהילות שונות חיברו קינות (הלא המה: האדמו"ר מהר"ש מבאבוב, הגאון רבי שמעון שוואב מקהל עדת ישורון, הגאון בעל שבט הלוי, והרב מיכאל בער וויסמנדל). אמנם הגר"מ שך התנגד גם לזה, מפני שלדעתו אפילו לחבר קינות צריך להיות במדרגה של הפייטנים, ואין בדורנו מי שיכול לחבר קינה. ועוד חשש לרוח המתחדשים בכל דור ודור שרוצים להוסיף על נוסח התפילה. מטעם זה יש מקומות שאומרים קינות אלו רק אחר שגמרו הקינות, שלא יאה נראה כהוספה בגוף הקינות.

יום השואה אחרי ככלות הכל, נראה שמה שהחרדים לדבר ה' אינם נוטלים חלק בזמננו ביום השואה' שנקבע בא"י בכ"ז ניסן, אין הטעם מפני שאין לקבוע יום חדש או שאין להוסיף על ט' באב, שהרי ביום זה אין מתענים כלל וגם אין אומרים סליחות וקינות, והוא רק לזכרון בעלמא. אלא הטעם הוא: א) כי קבעו יום זה בחודש ניסן שאסור בהספד ותענית. ב) יום השואה נקבע ע"י

ועתה ראיתי בגליון 'עלים' לפרשת בלק ב'עלה זכרון', שיחה ליום כ' תמוז ביישיבת טעלז, אשר הובא שם דברי אחד מן הראשונים רבינו קלונימוס (בקינת 'מי יתן ראשי מים' לט' באב) שכתב בפירוש שאין לתקן ימי אבל חדשים, כי כל הצרות והתלאות בגלותנו נובעות מתשעה באב. והביא הכותב שכן היתה דעת החזו"ן איש והגרי"ז שהתנגדו לקביעת יום זיכרון. ומכל מקום נראה כי חילוק גדול יש בין החזו"ן איש והגרי"ז בטעם הדבר, לכן אמרתי אעבור פרשתא דא ואתנייה.

טעמו של החזו"ן איש בספר פאר הדור) טעם התנגדותו ליום קביעת תענית. ראשית כתב שההלכה נקבעה ע"פ התורה, ואין לנו לגרוע או להוסיף על מצוות התורה, "וההצעה להכנס ולקבוע ולעשות לגזור ולקיים היא כהקלת ראש ח"ו ביסוד ההלכה". ומשמע שיש בזה משום לתא דבל תוסיף. ועוד כתב שקביעת תענית לדורות היא מצוה דרבנן, והתעניות שבידינו הם מימי הנביאים, אך אנו דור יתמי אין ביכולתנו לקבוע דברים לדורות.

ובגנזים (חלק ד עמוד פו) כתב בתשובה להרש"ז מוזס עוד השגה, שהצעה זאת "מעידה עלינו כמתכחשים בכל חטאתנו ושפלנו בזמן שאנו מלוכלכים בעונותינו ובפשעינו דלים וריקים מן התורה וערומים ממצוות". עכ"פ בכל דברי החזו"א לא התייחס לדברי הקינה הנזכרת, וגם דבריו לא שייכים לענין תקנת יום אבל בפרט, אלא באופן כללי שאין בידינו לקבוע יום לדורות.

עוד כתב כי לא הוצונו העיקר אלא התשובה. ונראה שחשש במשך השנים יתפשו הטפל ויניחו את העיקר.

טעמו של הגרי"ז מבריסק מהידך, כששאלו את הגרי"ז מבריסק אודות ענין זה, נענה שאסור להנהיג כרך ב סימן תשכא). והיינו שהתנגד מצד שיום זה יגרע מט' באב, כאילו חורבן השואה הוא דבר נפרד מעצם החורבן והגלות. ונראה להוסיף, כי חשש פן לא ירגישו כל כך בחומרת חורבן הבית, כי לעומת השואה האיומה יעשו החורבן כדבר קטן, וזהו היפך מן האמת כי הגלות המשך החורבן. כעין זה כתב בשו"ת אגרות משה (יובא בסמוך), וכן כתבו עוד פוסקים.

קושיא על שני הנימוקים - הן של החזו"ן איש והן של הגרי"ז - קמה וגם ניצבה מכ' סיון הקושיא ממה שקבעו כ' סיון. כבר נשאלו אותם הגדולים על דבר זה. והנה החזו"ן איש תיקן את דבריו, ואמר כי לאו דוקא נביאים אלא הוא הדין גדולי הדור יכולים לתקן, אבל אין בדורנו מי שיכול לקבוע יום תענית.

קול עלה

שפיכת משקים על קרקע בשבת

יישר כחכם עבור הגליון השבועי שמוסיף לנו עוגג שבת. ראיתי לנכון להעיר עמש"כ אודות עריכת קידוש בגנה, ושם כתוב לאמר "אמנם כל זה במים, אבל לענין שאר משקים וכו' וא"כ בנד"ד האורחים מותרים בשאר משקים". עכ"ל.

לענ"ד יש כאן מכשול, דמשמעות הדברים שכל משקה מלבד מים אינו מצמיח, ואפילו מיץ ומי סודה. וזה בודאי ליתא כמפורש במ"ב שם סק"ט בשם הפמ"ג. ואין ספק אצלי שהרבה לא הבינו את הדברים על בורין. גם דברתי עם הרב פלדמן שליט"א ואמר שלא היו הדברים למראה עיניו.

תשואות חן לחברי המערכת ותחזקנה ידיכם למען הפצת תוה"ק

אמיה אלקאונטי

עלה תשובה Klal Yisrael's Desire to Do Teshuvah

By Harav Feivel Cohen - Reproduced from "Why We Weep", a collection of essays from many of the greatest roshai yeshivah and rabbanim, on the topic of why we mourn the Beis Hamikdash and how we can help rebuild it. Arranged for daily study throughout Bein Hametzarim. Compiled by Rav Shloimie Dickman shlitza.

The last *pasuk* in *Eichah* reads: *You have rejected us, we have become abhorrent to You; You were extremely angry at us.* Rashi explains: "although You have rejected us because of our sins, You should not have been as angry as You were in fact angered."

This sounds like we have a grievance against *Hakadosh Baruch Hu*. We acknowledge that we are not perfect, perhaps far from perfect, but nonetheless, Hashem should not have gotten so angry. Is that how a person speaks to Hashem? Is that how Klal Yisrael speaks to Hashem?

The Rema (*Yoreh De'ah* 376:2) says that when a person comforts a mourner, he should not say, "What can we do? We can't change anything. *Hakadosh Baruch Hu* manages the world, not us. It's not possible for us to change anything." The Rema explains that this is inappropriate for it implies that if it were possible for you to change what *Hakadosh Baruch Hu* decreed, you would change it. This is the wrong response. A person must accept the decree of *Hakadosh Baruch Hu* lovingly, and not imagine that he could do things better if only he had the ability to do so. The Rema calls such talk *giduf*, blasphemy. Saying that you know how to run the world better than *Hakadosh Baruch Hu*, that there can possibly be a better way — that is blasphemy. So if a person says that Hashem should not have gotten so angry, can that be acceptable?

The Gemara often refers to Hashem as "*rachmanah*," the One who has mercy. How does this description reconcile with the claim that Hashem got too angry? Moreover, this is the last *pasuk* in *Eichah*; is this what we have been leading up to

throughout the entire *Megillas Eichah*? That we can complain that Hashem got too angry? With all the travails and calamities that befell Klal Yisrael, is this our conclusion? And if not, then what does it mean that "You were extremely angry"?

We find the answer in the *pasuk* (*Eichah* 3:40), *Let us search our ways and let us investigate them, and let us return to Hashem.* When one decides to do *teshuvah*, there's a prerequisite: he must sift through his deeds. It cannot be just a fleeting thought in a person's mind that he will improve. It requires *chipus v'chakirah* — thorough examination of his actions.

Towards the end of *Megillas Eichah*, we say, *Bring us back, Hashem, to You, and we shall return.* We plead with *Hakadosh Baruch Hu* to help us do *teshuvah* and say that we will return to Him. This entreaty precedes that last *pasuk* that states that Hashem got too angry. What can this juxtaposition mean? Klal Yisrael is expressing its confusion — we are saying how it appears to us. To us, it seems that we have already done *teshuvah*; therefore, *Hakadosh Baruch Hu's* anger seems unwarranted. We are not complaining against Hashem, *chas v'shalom*. We are acknowledging that there must be more to this than meets the eye, that it seems we need more examining of ourselves to do a proper *teshuvah*. We ask Hashem to help us return, meaning to help us see what we are missing, because we don't understand why "You [are still] extremely angry with us."

Giving a fleeting thought to your actions is not enough to accomplish *teshuvah*. Take a hard look in the mirror. What do you truly see there? When you reach the point where you don't feel that "[Hashem is] extremely angry," then you have fulfilled a complete *teshuvah*. So this is the climax of *Megillas Eichah*: we really have not done a proper *teshuvah* yet. Let us make a true examination of our ways, for which in itself we need help from *Hakadosh Baruch Hu*.

אסיים בדברי רמז שמצאתי בספר אור פני משה על הפסוק "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך וגו' ועבדום ועינו אותם" (בראשית טו, ג), שיש בראשי תיבות אלו רמז לד' צומות וכ' סיון שנתקנו על שעבוד הגליות: "בטבת, ת'שעה באב, כ' סיון, ג' תשרי, י"ז בתמוז. ויה'ר שנזכה לסיפא דקרא "וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול".

האדמו"ר מהר"ש מאבוב זצ"ל באמירת קינות

עלה לתרופה *continued from page 3* הציונים סמוך ליום בו פרץ מרד גטו וורשא, וכוננתם היתה להדגיש את הגבורה של מורדי הגטו, לעומת הקדושים האחרים שהלכו 'כצאן לתבח' ולא עשו כשורה, ר"ל מהאי דעתא. ושמעתי שהגרי"ר ורודערמאן זצ"ל התנגד ליום השואה מהטעם האחרון, ואמר שיש בזה כפירה ומינות, מלבד מה שאין הדברים נכונים במציאות.

סיכום לסיכום דברינו יש כאן ד' נושאים שונים:

1. קביעת יום תענית ותשובה, והתנגדות החזון איש שרק נביאים יכולים להוסיף ימי צום.
2. קביעת יום אבילות כתשעה באב, והתנגדותו של הגרי"ז ועוד שאין להוסיף על תשעה באב.
3. הוספת קינה בט' באב לקדושי השואה, והתנגדותו של הגרא"מ שך שאין אנו אף במדרגה זו.
4. השתתפות ביום השואה, וההתנגדות לזה מחמת קביעתו בניסן, ומפני שמטרתו לזכור רק הגבורים'.

